Dr Željko Fajfrić
advokat u Šidu

PRVI ADVOKATI U NOVOM SADU (DO 1769. GODINE)*

U vreme kada Novi Sad dobija privilegije (1748. godine) u njemu nema nijednoga advokata. U martu je formiran magistrat, a grad sebi bira fiskala 13. maja 1748. godine. To je bio Jozef Demković Mladi. Dakle, to je prvi advokat u Novom Sadu.

Treba napomenuti da je u to vreme rad advokata regulisan patentom od 26. X 1694. godine koji je doneo kralj Leopold. On je izašao pod punim nazivom „Statutum per advocatos causarum seu procuratores Regni observandum”. On se u literaturi uglavnom naziva „Odvjetnički red”. U njemu su uglavnom propisana prava i obaveze koje advokat ima prema klijentu i sudu. Tu je sadržana i advokatska zakletva.

1) Jozef Demković Mladi

Radilo se o čoveku koji je već imao iskustvo advokature budući da je do tada bio fiskal spahiluka u Iloku. Jozef Demković nije odmah došao u Novi Sad. Verovatni razlog, osim sređivanja svih formalnosti, jeste što Demković nije bio zadovoljan određenom platom od 100 forinti godišnje.

Demković posao fiskala preuzima 1. avgusta 1748. godine, a grad mu je u međuvremenu povećao platu na 150 forinti godišnje. Izgleda da je njegova prvobitna uloga bila jedino u tome da zastupa grad, međutim veoma brzo on dobija i druge stranke koje će uz nagradu da zastupa.

O Demkoviću kao da nije ostala dobra uspomena. Zbog njegovog denunciranja moraće Nikola Duka 1757. godine kao „buntovnik u pitanju hipotekara” (zajedno sa Mihajlom Vladikinim) da bude isključen iz spo-

* Rad primljen: 28. V 2002.

ljašnjeg senata. Tek deset godina kasnije dokazaće se da je Nikola Duka bio nevin, a da je Demkovićeva denuncijacija bila namerno lažna.

Demković će imati još jednu ne baš slavnu ulogu. Prilikom kupovine privilegija građani Šanca (Novi Sad) jako su se zadužili. Novac im je pozajmio palatin Baćanji, a kako građani nisu na vreme vraćali dug, to je on (Baćanji) aktivirao hipoteku (zaplenio gradske prihode od krčmi), kaspapnica, vodenica, itd. Tada je došlo do dosta zamršene parnice u kojoj će Demković biti imenovan komesarom koji treba da dovede u red otplatu gradskog duga. Za taj posao dobio je odmah nagradu od 300 dukata. Nagrada je došla iz gradske blagajne. No, ubrzo se uvidelo da je ova nagrada zapravo dva puta veća od koristi koju je donelo komesarstvo Demkovića. Zapravo, sve ukupno Demkovićevo komesarstvo donelo je gradu mnogo više štete nego koristi.

Upravo zbog ove parnice Demković će da denuncira Mihajla Vladikina budući da je on (Vladikin) ometao Demkovića u sprovođenju ovoga komesarstva. Lazar Rubešić će da prođe još i gore. Bio je senator devet godina. Njega će Komora 22. avgusta 1757. godine da suspenduje od službe i plate, a 23. februara 1758. godine otpušten je i iz magistrata. Uz to priprećeno mu je sa hapšenjem bude li i dalje ometao Demkovića. Nakon toga Rubešić je odlazio u Beč ne bi li se žalio carici Mariji Tereziji — sve uzalud. Nakon toga Rubešić je otišao u Rusiju.

Prvom tačkom Privilegija Novi Sad je dobio pravo na mesto i glasanje u četvrtom staležu Državnog sabora. Kako se sabor održavao u Požunu to je za grad ova privilegija bila zapravo teret jer je put trebalo platiti, itd., a neke veće koristi od svega nije bilo. Prvi poziv za državni sabor doći će u Novi Sad dana 7. novembra 1750. godine. Trebalo je odaslati dva poslanika. Dana 8. februara 1751. godine odabrani su kao poslanici senator-kapetan Đorđe Čamandeli i gradski fiskal Jozef Demković.

2) Mihajlo Adamović

Nedugo nakon Demkovića u Novom Sadu pojavio se i drugi advokat. Naime, grad je 16. novembra 1748. godine uzeo nekoliko pisara u službu. Između ostalih bio je tu i Mihajlo Adamović. On je stanovao u pisarnici, a dobijao je platu od 100 forinti godišnje.

Verovatno nezadovoljan svojim položajem Adamović se potrudio i 26. februara 1749. godine podneo magistratu uverenje da je u gradu Jegri kod tamošnjeg Kaptola položio zakletvu koja je bila predviđena za one koji žele da se bave advokatskom praksom.

Adamović se odmah počeo baviti advokaturom tako da je ostalo za beleženo da je 25. februara (dan prije podnošenja uverenja magistratu) bio ovlašćen od strane neke Ubave (udovica Rake Malog) da je zastupa u parnicama.

Sam Adamović je bio veoma ambiciozan čovek (ne zna se koje je narodnosti), a za to je imao i dobru podlogu budući da je bio zet pivara, novosadskog senatora i sudije Hajla.

Dakle, početkom 1749. godine Novi Sad ima dvojicu advokata: Jozefa Demkovića (Mlađeg) i Mihajla Adamovića.

Adamović neće dugo ostati u Novom Sadu. Kada je na njegovu molbu upućenu magistratu 29. jula 1749. godine, da mu dodeli mesto podbeležnika ovaj odredio da sačeka, Adamović napušta Novi Sad. Ostalo je sačuvano njegovo pismo od 29. jula 1754. godine gde on piše magistratu Novog Sada iz Baje. Od 1755. godine on je fiskal grada Sombora. Od 1769. godine on se spominje kao veliki beležnik Bačke županije, a 1784. godine postaje fiskal Bačke županije.

3) Jozef Nemet

Treći advokat koji se spominje u Novom Sadu biće Jozef Nemet. Njegov prvi pismeni pomen ide u maj 1749. godine. On je po svemu sudeći bio malo problematičan jer 24. oktobra 1753. godine magistrat odbija njegovu molbu da pred magistratom i dalje obavlja advokatsku praksu. Kako se navodi u odbijenici fiskal Nemet prima i najnemogućije parnice čime uvlači svoje stranke (i protivne) u velike troškove, a uz to još ih i podstiče na još veće parničenje. Ni njegovi nastupi pred sudom nisu bili primerni. Zbog drskosti i vređanja magistrata i pisara trebala mu je biti određena kazna. Bilo je očigledno da magistrat ne zna šta će sa njim. Nisu ga kaznili, ali su mu zato platili 12 forinti da bi on (Nemet) mogao otputovati u Peštu. Dakle, magistrat je sve učinio ne bi li ga što prije udaljio iz Novog Sada.

4) Stefan Čoka

Četvrti advokat koji se spominje jeste Stefan Čoka. Najpre je bio pisar u magistratu, a onda je počeo da se bavi advokaturom. No, nije bio dugo u Novom Sadu, preselio se u Sombor.

5) Jovan Kirić

Za advokata Jovana Kirića nije jasno da li je živeo u Novom Sadu. On se 1759. godine spominje kao „causarum fori utriusque juratus advocatus Jovan Kirić”. Tada je pred magistratom zastupao cehmajstore, ćurčiju Pavla Jovanovića i Nikolu Neškovića. Po svemu sudeći bio je cenjen budući da su ga kasnije opunomoćili Petar Veselinović i Grigorije Radonić Kirić (sudili se protiv Danila, sina Jovana Miškovića). Da li je živeo u Novom Sadu nije jasno, ali je izvesno da se od 10. septembra 1762. go-

dine on navodi kao fiskal spahiluka u Futogu. Nakon toga više se ne javlja u Novom Sadu.

6) Ignac Bico de Kišker

Šesti advokat za kojeg je izvesno da je radio u Novom Sadu jeste Ignac Bico de Kišker. Njegov prvi pismeni navod se spominje 1765. godine. Od 1772. godine on je novosadski senator (kada je dobio i novosadsko građanstvo). Tada je napustio advokaturu, a umro je 1790. godine.

Ostala je zabeležena njegova uloga u parnici između Grigorija Radi-savljevića (paroha) i nekog seljaka Radivoja (oboju iz Kaća) protiv trgovaca stoke Jankovića i Jovanovića. Kako trgovci nisu platili ceo iznos, to je trgovac Janković založio svoju krčmu. Upravo je Ignac Bico bio taj koji je taj posao obavio.

On sam imaće u životu i dosta neprijatnih trenutaka. Dana 28. jula 1786. godine magistrat i Izabrano građanstvo će javno objaviti da će uz još trojicu bivših senatora (Jakov Bogdanović, Manojlo Nikolić i Jefta Atanasijević) biti suspendovan od plate (ali ne i od službe) i Ignac Bico.

7) Jozef Kovač

Za godinu 1764. spominje se gradski fiskal Jozef Kovač. On će biti 17. juna 1764. godine upućen od strane grada (kao gradski fiskal) na državni sabor u Požunu.

Njegova će uloga ostati zapažena kod porodice Đurković. Oni će se odjednom početi nazivati de Servijski. Zbog toga je Marka Đurkovića prijavio 24. januara 1778. godine Jožef Kovač (gradski fiskal). Optužba je bila da je sebi Đurković bespravno prisvojio plemićki naziv. U svojoj pritužbi Kovač navodi da je opštepoznato da su preci Đurkovića, onda kada su se odrekli turskog podaništva, došli u austrijsko podanstvo kao neplemići. No, do kraja se ispostavilo da Đurkovići stvarno imaju plemićke prerogative (5. februara 1784).